

1917. JUNIUS 15.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

LVI. ÉVF.

KÖZLÖNYE

11—12. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti:

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. * Előfizetési díj egy évre 16 korona

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 16 kor. évi tagsági díj fejében ingyen kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 koronánál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes ártért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz. II. em.

* A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnék. *

(Telefon: 37—22.)

A faforgalom hatósági szabályozása.

A magyar kormány a fa- és faszénforgalom szabályozására teljes csendben a magánjogba mélyen belenyúló rendkívüli intézkedésre határozta el magát, amelynek indokai és céljai ma, amikor ezeket a sorokat írjuk, még nem állanak minden részletükben tisztán előttünk.

Az 1917. évi 1851. M. E. sz. kormányrendeletéről van szó, amelyet alább Erdészeti Rendeleték Tára című rovatunkban teljes szöveggel közlünk.

Ez a rendelet mindenekelőtt a bányafának és talpfának bejelentésére vonatkozó, csak legutóbb módosított rendeletet eltörli és csekély kivétellel mindenféle fatermekre kimondja a bejelentés kötelezettségét. A bejelentés átvételére a kereskedelemügyi minisztérium fenhatósága alatt álló, de értesülésünk szerint lényegileg erdészeti szakemberekből alakított új *faértékesítő hivatal* hivatott, amely Budapesten a piaristák régi rendházában fog székelni.

A bejelentett készletek hovafordítása felől a faértékesítő hivatal rendelkezik 30 napon belül, sőt a külföldnek szánt készletek

értékesítését teljesen magának tartja fenn. A folyó évi július hó 31-ig terjedő időre bizonyos átmeneti intézkedések foglaltatnak a rendelet 10. §-ában, amelyek azonban igen szűk mederben mozognak és már magukban véve, ha a hivatalra zuduló hihetetlen munkatömeg nem is szülne technikai akadályokat, minden valószínűség szerint igen nagy akadályai lesznek a faforgalomnak, amely június 15-ével az eddigi szerény mértékről is alább fog szállani. Ez volt egyébként átmenetileg vagy maradandóan az összes központok hatása.

Arról, hogy a hivatal a fatermékek szállítására vonatkozó szerződéses kötelezettségeket mennyire fogja figyelembe venni, a rendelet 9. és 15. §-a nyilatkozik. Jogköre e szerint az ilyenek korlátozására, esetleg megsemmisítésére is kiterjed.

A 12. § szerint a bejelentés alá eső készletek csak a hivatal útján vagy jóváhagyásával adhatók el és csak a hivatal által megállapított módon dolgozhatók fel.

A 19. §-ban említett egészen apró (5000 kg-ig terjedő) helyi eladáson kívül tehát az ország egész fakereskedelme a hivatal retortáján fog átmenni, ha csak igen sok üzemre vonatkozóan generális engedélyek nem fognak kiadatni, amelyek az eljárás nehézségén enyhítenek.

A 13. § a *kitermelt* fára fűrészárura és faszénre igen jelentékeny díjakat vet ki, amelyek nyilván mindannyiszor fizetendők, ahányszor a termék gazdát cserél, sőt a szerződésileg már régebben lekötött, de június 15-én tul átadott áru után is le kell róni a díjakat, anélkül, hogy azok a vevőre át lennének háríthatók.

A bejelentett készleteket a hivatal maga értékesíti, vagy azzal a feleket bizza meg. (15. §). Azt hiszszük, hogy az esetek tulnyomó számában ez az utóbbi eljárás fog életbe lépni; mert szinte elképzelhetlennek tartjuk, hogy egymaga a hivatal az ország faforgalmának bár kis részét is, le tudja bonyolítani.

Különösen szigorú korlátozás alatt állanak a 9 §. d) pontja értelmében a hivatal által kijelölt *tartalékok* (17. §).

Tudtunkkal az ország fatermelése jelenleg nem tud a szükségletnek megfelelni. Érdeklődéssel tekinthetünk tehát az elé, hogy

miből fognak a tartalékok kijelölteni s nem fognak-e a fajség sulyosbodásához vezetni?

A 18. § a katonai igazgatás részéről eszközölt favásárlásokat is bizonyos kormányellenőrzés alá helyezi.

A 19. § belföldi szükségletekre szánt, havonként egy félre vonatkozóan 5000 kg-nál nem nagyobb eladásokat bejelentés nélkül is engedélyez.

Ez a szakasz tehát csak fél kocsirakomány erejéig biztosítja a szabad forgalmat, ami egyfelől a vasuti szállítást megdrágítja, másfelől az egészen apró, de $\frac{1}{2}$ vagonnál többet fogyasztó üzemek, pl. péküzletek fával való ellátását feles módon megnehezíti.

Ezen rendelkezés ellenőrzése úgy a hivatalra, mint a félre nézve igen sulyos terhet ró. A felet arra kényszeríti, hogy vezendő raktárkönyvébe minden vevőt névszerint vezessen be, ami sok helyen nem történt meg, mert megelégedtek a több fél fáját szállító fuvaros nevének bejegyzésével, továbbá arra is készíti, hogy eladási lajstromát teljes részletességgel terjeszsze hónapról-hónapra a hivatal elé, amely így havonként óriási adathalmazt lesz kénytelen átnézni.

Ha a katonai kincstár, illetőleg a tartalékként lefoglalt készletek vásárlására feljogosítottak (többnyire közintézmények, városok) és az eladó között az árra nézve megállapodás nem jó létre, az árat az ármegállapító bizottság szabja meg, amelyben az érdekelt minisztériumok képviselőin kívül ezuttal paritásos alapon a magán-erdőbirtokosok és magánerdőtisztek is résztvesznek a fakeskedelem és faipar képviselői mellett.

Ily esetben azonban a díjak háromszorosa fizetendő.

Az ármegállapító bizottság az árakat a feladó állomásra (tutajkikötőre) állapítja meg kötelező érvénynyel. A továbbszállítási költségekre és a minőségre vonatkozó viták eldöntésére a faértékesítő hivatal a 27. § szerint választott bíróságot jelöl ki, ha pedig ezt a felek igénybe nem veszik, szakértők meghallgatása mellett a járásbíróság, illetőleg végérvényesen a törvényszék illetékes.

A 28. § az átadási helyet a rakodón, illetőleg a faértékesítési hivatal által megnevezett vasuti állomáson jelöli meg.

Az erdőbirtokos a mai fuvarozási viszonyok között ennek a feltételnek igen sokszor nem fog eleget tehetni.

A 29. § szerint a külföldi értékesítésre rendelt fatermékeket az eladó az ármegállapító bizottság által megszabott árakon köteles a hivatal rendelkezésére bocsátani az egyszeres díjak levonása mellett. Az üzletkötést azonban ekkor is reá ruházhatja a hivatal a tulajdonosra.

Érdeklődéssel tekinthetünk a hivatal szervezetének oly irányu kiépítésére, amely őt külföldi üzletek kötésére alkalmassá teszi.

Arról, hogy hová folyik be az az ártöbblet, amely a hivatal által fizetett és az általa a külföldi vevővel szemben elért ár között felmerül, nincsen rendelkezés. Amennyiben ez nem a fatermelőnek jut, ez tulajdonképen azt jelenti, hogy a magyar erdőgazdaság és fakereskedelem elesik attól a haszontöbblettől, amelyet külföldi üzletek útján máskülönben elérhetne.

30. §: 5000 *kg*-ot meghaladó szállitmányok szállítási engedélyhez vannak kötve.

42. §: A díjakból befolyó jövedelemből a hivatal saját költségeit fedezi s a maradékot alapszerűen kezeli. Az alap rendeltetése a kincstári erdőbirtok gyarapítása a háboru után várható nagy fakihasznlások némi ellensúlyozására, továbbá kopárok erdősítése.

A kincstári erdőbirtok a díjak fizetése alól nem vonja ki magát.

A 44. §-ból arra következtetünk, hogy a kincstár bizonyos esetekben az árverés útján való faeladástól el akar tekinteni.

Ezzel valószínűleg elejét kívánja venni annak, hogy a ki-termelt fára kiirt árveréseken kifejlődő nagy verseny következtében elért igen magas árakkal a maga részéről is hozzájáruljon a nyers és ennek következtében még inkább a feldolgozott fának is nagymérvü drágulásához és több befolyást és szabadságot akar biztosítani magának a közszükségletek kielégítésénél. Az árverésen kívül való értékesítésnek azonban aránylag szük korlátok között kell maradnia.

*

A magyar erdőgazdaság történetében eddig elő nem fordult, mélyreható rendelet ezen rövid áttekintése után, amelybe már néhány reflexiót is befűztünk, elmélkedjünk röviden annak céljai és várható hatása felől, amennyire azokat a rendeletből magából fel-

ismerhetjük, mert a kormány a rendeletet eddig kommentárral nem kísérte és előzetesen sem közölte szándékait az érdekelt társadalmi érdekképviselőkkel.

A rendelet elsősorban arra látszik hivatottnak, hogy a kormányt egyelőre a kitermelt fa mennyisége felől hitelesen tájékoztassa és a készletek állandóan nyilvántartassanak. Ez a tájékozódás eddig hiányzott, vagy csak részleges volt.

A készletek ismeretének legfőbb célja a katonai szükséglet fedezése, amennyiben az a harcok által már nem érintett országrészekből történik. Az u. n. belső hadszíntéren a hadsereg bizonyára ezentul is a faértékesítő hivatal elkerülésével, a legrövidebb rekviráció útján lesz kénytelen esetleges sürgős szükségleteit fedezni, melyekről a hivatal majd csak utólagosan fog értesülni.

A hadsereg közvetlen szükségletén kívül a vasutak, a bányák s egyéb, a hadi szükségletekkel kapcsolatos üzemek, végül a nagyközönség, a városok faszükségletének fedezését kívánja a kormány irányítani a faértékesítő hivatal útján.

Azt hiszszük, hogy nem csalódnunk, ha ennek a hivatalnak a háboru utáni időre is bizonyos szerepet tulajdonítunk, legalább is addig, amíg a hadsereg sürgős szükséglete kikapcsolódik és a termelés ismét rendes keretekbe tér vissza. Oly szervre, amely gondoskodik arról, hogy elsősorban a belföldi szükséglet fedeztessék s csupán az ezenfelül fenmaradó készlet, illetőleg az itthon jelenleg még ipari feldolgozásra nem kerülő választékok kerüljenek a külföldre, szükség lehet, de ez a fakeskedelem államosítását még nem okolhatja meg. Külforgalmi tekintetben nehéz lesz a helyzet. A valutajavítás fontos érdeke össze fog ütközni az égető belföldi szükségletek kielégítésének érdekével. A kiegyenlítődés csak a termelés rendes kereteinek elérése, sőt időleges túllépése útján lesz elérhető.

A faértékesítő hivatal rendeltetései közé az árak szabályozását is kell számítanunk. Közvetlen rendelkezéseket erre nézve ugyan a rendelet csak azokra az esetekre tartalmaz, amidőn az árumegállapító bizottság határozza meg az árakat, közvetve azonban nem lényegtelen befolyást fog gyakorolni a hivatal a faárak alakulására. A faforgalom hatósági szabályozásának egyik indító okát tehát a rendkívül magasra szökött faárak lassankénti visszaszorításában is

láthatjuk. Ebben a tekintetben helyesnek tartjuk, hogy imperatív intézkedések a rendeletben nincsenek, mert azokat, akik eddig a rakodókon 60—90 K-t fizettek a fenyőrönkfáért, nem lehet abba a helyzetbe juttatni, hogy fájukat most egyszerre nagy károsodással adják tovább.

Az árak szabályozására a faértékesítő hivatal közvetlen beavatkozása nélkül, de tudomásával lebonyolódó forgalomban is nagy hatással lesznek azok az árak, amelyeket az ármegállapító bizottság fog megállapítani, vagy amelyekben maga a hivatal fog bizonyos készleteket átvenni.

A második eszközt, amely az árak leszállítására fog vezetni, azokban a magas díjakban látjuk, amelyeket a hivatal szed s amelyek, ha jól értelmezzük a rendeletet, mindannyiszor esedékesek, ahányszor a fa gazdát cserél. Ezek a díjak valószínűleg arra hivatottak, hogy gátat vessenek a lánczkereskedelemnek, amely különösen a tűzifakereskedelem terén harapódzott el s arra vezetett, hogy a termelő által 4—500 K-ért eladott fa sok, többnyire nem is hivatásos fakereskedő kezén átmenve, a fogyasztónak 800—1000 K-ba, sőt ennél is többre került. A rendelet célja tehát állítólag az, hogy a fölös, árdrágító közvetítést kizárja s a termelőt és a fogyasztót közelebb hozza egymáshoz.

Hogy vajjon ezt a célt a díjak tényleg szolgálni fogják-e, csak a tapasztalat fogja igazolhatni. A cél érdekében magasra kellett őket szabni. Rönkfáért 2 K, fűrészelt áruért 3 K m^3 -ként, magas megadóztatása az erdőbirtokosnak és fogyasztónak, amely az ugyanis súlyos hadiadókat tetézi. A kereskedelem legkevésbé fogja azokat érezni, mert áthárítja a terhet elsősorban az erdőbirtokosra, akinek kisebb tőrárat fog ajánlani, másfelől a fogyasztóra. Közvetlenül és érzékenyen ezek a díjak csak a régi szerződések alapján szállító fakereskedőket fogják érinteni. A tűzifa 20 filléres díja azonban aligha lesz akadály a lánczkereskedelemnek.

A rönkfáért fizetett díjak a tövön való eladásoknál elért árak 5—10%-át, bükkfánál ennél is többet tesznek ki. A kérdés megítélésénél természetesen nem a kincstár által rakodón eladott árunál elért magas árakat, hanem az országszerte még tulnyomóan divó tövön való értékesítés mellett elért árakat kell figyelembe venni. Ezek a díjak miatt legalább 10%-kal fognak alábbszállni.

Elismerjük, hogy a díjak rendeltetésének megállapításában nagy gazdaságpolitikai koncepczió nyilvánul meg. Az állami erdőbirtok kiegészítése pusztuló magánerdők összevásárlása által a díjak útján gyűjtött hatalmas alapból nagy mértékben elő lesz mozdítható és elvileg helyeselhető birtokpolitikai terv. A faközpontnak nyertese tehát erdőgazdasági politikánk és a közérdek lesz, ami mindenesetre előnyösen fogja ezt a szervet többi központjainktól megkülönböztetni.

A faforgalom hatósági szabályozásának várható hatása nagyban függ attól, hogy a faértékesítő hivatal szervezése és működése bürokratikus formáknak lesz-e alávetve, vagy az élet igényeihez fog-e alkalmazkodni?

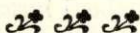
Kezdetben minden bizonynyal zavarokat fog okozni a faszükséglet kielégítésében az átmeneti intézkedések hiányossága s a saját szükségletre felhasználható famennyiség, valamint az apró eladás mennyiségének igen szűkkeblű megállapítása miatt. Gondoljunk csak például arra, hogy a gazdák cséplőgépeik fűtéséhez szénét nem tudnak szerezni, tehát fát használnának. Igen ám, de ha nincs a közelben saját erdejük, ahonnan azt a 11. § a) pontja értelmében elfogyaszthatják, tehát vasuti szállításra szorulnak, amihez szállítási igazolvány kell, vagy ha saját erdő hiányában a fa vásárlására vannak utalva, de egy-egy erdőbirtokostól vagy kereskedőtől csak legfeljebb 20 ürmétert kaphatnak, vajjon akkor nem fog-e a cséplés, további élelmezésünknek ez a fontos tényezője fennakadást szenvedni?

De a kezdet nehézségein túl is a forgalom nagymérvű meglassulásától tartunk. Eddig a vagonhiány miatt nem lehetett szállítani, ezentul a vásárlási és szállítási engedélyek kieszközlésével is sok idő fog eltelni.

A magánerdőbirtokok, de a községi és közös birtokok sem bírnak ma azzal a személyzettel, amely a raktárkönyvek pontos vezetésével, a készletek bejelentésével, az eladási és szállítási engedélyek folytonos kikérésével foglalkozhatnék. Tartani lehet attól, hogy sokan az ugysis terhes termelést abbahagyják és hogy számos oly uradalom, amely eddig házilagosan termelt, a tövön való értékesítésre fog áttérni, ezzel, bár anyagi áldozat mellett, áthárítván a személyzethiány miatt meg nem győzhető munkatöbbletet a

vevőre. Ez bizonyára nem célja a rendeletnek, de sok esetben bekövetkező hatása lesz.

A felsorolt indokok, amelyeket a rendeletből kiolvashatni vélünk, együttvéve sem okolhatják meg a fakereskedelem guzsba-kötését, várható következmények pedig beláthatlanok.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK.

I.

FELHIVÁS

az államerdészeti tisztviselők gyermekeinek nevelését segélyező alapból az 1917—1918. tanévben kiosztható segélyek ügyében.

112000/917/I/B/3. sz. — A m. kir. földmivelésügyi minisztérium szolgálati ügyköréhez tartozó államerdészeti tisztviselők gyermekeinek nevelését segélyező alapból az 1917—1918. tanévre szóló segélyek az 1915. évi 104197. szám alatt jóváhagyott szabályzat 8. szakaszának 4. pontja értelmében folyó évi augusztus havában kerülnek kiosztásra.

Az idézett szabályzat értelmében segélyben részesülhetnek az állami erdészetnél (kincstári erdőknél, állami kezelésbe vett községi stb. erdőknél, erdőfelügyelőségeknél, a selmeczbányai erdészeti főiskolánál, az erdőőri szakiskoláknál és erdészeti kísérleti állomásoknál) alkalmazott tényleges szolgálatban álló, nyugdíjazott és elhalt összes tisztviselőknek (erdőtiszteknek, erdészeti tanároknak, erdészeti mérnököknek, kincstári erdészeti orvosoknak, erdőszámvevőségi tisztviselőknek, irodatiszteknek) mindkét nembeli gyermekei, illetőleg árvái, ha az alább felsorolt belföldi intézetek valamelyikének rendes tanulói közé az 1917—1918. tanévre felvétetnek, továbbá, amennyiben már megelőzőleg is iskolába jártak volna, ha a tanulmányai előmenetelt igazoló bizonyítványaikban kitüntetett összes osztályzatoknak legalább fele kitünő, jeles, igen jó, vagy jó.

Elégtelen osztályzat a segélyezést kizárja.

Tornából, énekből, valamint az egyes nem kötelező tantárgyakból nyert osztályzat az igényjogosultság megállapításánál nem jön számításba.

Azok a tanintézetek, melyeknek rendes tanulói a szabályzat 21. §-a szerint segélyben részesíthetők, a következők: A) *fiugyermekek részére*: 1. az erdészeti főiskola, 2. gimnáziumok, 3. reáliskolák, 4. a felső kereskedelmi iskolák, 5. tanítóképzők, 6. felső ipariskolák és 7. polgári iskolák. B) *leánygyermekek részére*: 1. leánygimnáziumok, 2. országos magyar iparművészeti iskola, 3. tanítónő-, óvónő- és nevelőnőképzők, 4. női kereskedelmi tanfolyamok, 5. felső női ipariskola, 6. felső leányiskolák, 7. polgári leányiskolák. C) *mindkét nembeli gyermekek részére*: 1. az elemi iskolák azzal a korlátozással, hogy a fiugyermekek és az